

Çiftlerde Bağlanma Stilleri, Evlilik ile Evlilik Uyumu İlişkisinin İncelenmesi

Yelda İpek ÇAĞLAYAN^{1}, Melek İPEK²*

ÖZ

Çalışmada, eşlerin bağlanma stilleri ve eş uyumları arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Nedensel karşılaştırma araştırma deseni kullanılarak evli çiftlerin evlilik uyum düzeyleri ve bağlanma stili arasındaki ilişkiler karşılaştırılarak incelenmiştir. Hatay'ın il, ilçe ve köy merkezlerinde ikamet eden 234 evli çift araştırmaya dâhil edilerek çalışma grubu oluşturulmuştur. Araştırmada Demografik Bilgi Formu, Evlilik Uyum Ölçeği ve İlişki Ölçeği kullanılarak veriler elde edilmiştir. Bağlanma stiline göre çiftlerin evlilik uyum puan ortalamalarında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Güvenli bağlanma stiline sahip çiftlerin evlilik uyumlarının, kayıtsız bağlanma stiline sahip çiftlerinkinden anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmüştür. Araştırmada, güvenli bağlanma stiline sahip kadınların evlilik uyumları kayıtsız bağlanma stiline sahip kadınlarinkine göre anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Benzer şekilde güvenli bağlanma stiline sahip erkeklerin evlilik uyumları hem kayıtsız hem de saplantılı bağlanma stiline sahip erkeklerinkine kıyasla anlamlı olarak daha yüksek düzeyde bulunmuştur.

***Anahtar Kelimeler:** Evli çiftler, bağlanma stili, evlilik uyumu*

^{1*} İstanbul Aydın Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü

Sorumlu yazar: ipkeglyn@gmail.com

² Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Aydın Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü, melekipek@aydin.edu.tr

Makale Geliş Tarihi: / Received: 17.07.2019 - Makale Kabul Tarihi: / Accepted: 22.07.2019

Investigation of the Relationship Between Marital Adjustment and Attachment Styles of Couples

ABSTRACT

Healthy relationships between individuals' attachment style and marital relationships can be determinative in their marital adjustment. In this study, the relationships between the attachment styles of the spouses and the coherence of the spouses were examined. A causal comparison research design was used to compare the relationships between marital adjustment levels and attachment style of married couples. The study group was formed by 234 married couples residing in the provincial, district and village centers of Hatay. Data were obtained by using demographic information form, marital adjustment scale and relationship scales questionnaire. As a result, significant differences were found in the marital adjustment scores of couples according to attachment style. Marital adjustment of couples with secure attachment style was found to be significantly higher than couples with indifferent attachment style. Marital adjustment of women with secure attachment style was significantly higher than that of women with indifferent attachment style. Similarly, marital adjustment of men with secure attachment style was significantly higher than that of men with both indifferent and obsessive attachment style.

Keywords: *Married couples, attachment style, marital adjustment*

Giriş

Sağlıklı kişiliğin önemli özelliklerinden birisi, bireyin çevresindeki insanlarla yakın ve samimi ilişkiler kurabilmesidir. Yakın ve samimi ilişkiler bireyin hem kişilik gelişimini hem sosyal gelişimini önemli düzeyde etkileyen en önemli etmenlerden biridir. John Bowlby'nin bağlılık teorisi, başlangıçta çocuklarla anne-babaları arasındaki duygusal bağı açıklamak için hazırlanmış olsa da, Bowlby bu bağlılığın beşikten mezara kadar insan yaşantısının önemli bir unsuru olduğu kanısındadır.^[1,2] Tüm bu yönleriyle yakın ilişkileri anlama çabası içinde bağlanma kuramı önemli bir yer tutar.

Araştırmacılar, insanların yaşam kalitesi ile ilişkili faktörleri belirlemeye çalışırken, ailenin ve üyeleri arasındaki genelde etkileşim özelde bağlanma tarzlarının, insanların yaşam kalitesi, mutluluk, evlilik uyumları ve refah ile ilgili önemli bir boyut olduğunu ortaya koymuşlardır. Araştırmalar,

ailedeki bağlanma stiline eşler arasındaki uyumu ve beraberinde aile mutluluğunu büyük ölçüde etkilediğini gösteren güçlü kanıtlar ortaya koymuşlardır.^[3,4]

Bağlanma Stilleri

Bağlanma, zaman ve mekân boyunca bir kişiyi diğerine bağlayan derin ve kalıcı bir duygusal bağdır. Bağlanma, karşılıklı olmak zorunda değildir. Bir kişi karşılıksız olsa da başka bir bireye bağlanabilir.^[5] İnsanlar arasındaki duygusal bağ, bağlanma yeteneklerine ve bağlanma tarzına bağlıdır. Hayatımızdaki insanlarla (eşler, çocuklar, kardeşler, arkadaşlar ve hatta kendimiz, ebeveynlerimiz) sahip olduğumuz bağ, yaşamın ilk yıllarında oluşturduğumuz bağ ile genellikle bakıcılarımız (genellikle ebeveynlerimiz) ile güçlü bir şekilde ilişkilidir. Benzer şekilde yetişkinler olarak ilişkilerimizde yaşadığımız zorluklar, erken dönemlerdeki bağlanma süreçleriyle gelişen meydan okuma kalıplarıyla şekillenir.^[5]

Bağlanma figürü birey için hem destek ve bakım hem güven ve sıcaklık kaynağıdır. Genellikle yeri doldurulamayacak biridir. Colin, bu kriterler göz önüne alındığında çoğu evliliğin, pek çok romantik ilişkinin, birçok arkadaş kardeş ilişkisinin bağlanma ilişkisi sayılabileceğini belirtmiştir. Hatta Colin'e göre çatışmalarla dolu evliliklerde bile her eşin diğerine olan bağlanması oldukça güçlü olabilir ve bu bağlanma çocuk yetiştirme, çalışma yaşantısı, sosyal faaliyetlere katılma gibi "keşif" davranışları için "güvenli üs" işlevi görebilir. Eşler tıpkı kaygılı/kararsız bağlanan çocuklar gibi, birbirleriyle olan çatışmadan ve evlilikte yaşadıkları kaygıdan bir "güven" duygusu çıkartıyor olabilirler.^[6]

Ülkemizde ve yurtdışında yapılan araştırmaların çoğu, güvenli bağlanma ile evlilik doyumu arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğunu, güvensiz bağlanma stilleri ile evlilik doyumu arasında ise anlamlı ve olumsuz bir ilişki olduğunu göstermektedir.^[2,7,8]

Çok sayıda çalışmada, bir bireyin kendi bildirdiği bağlanma stili ile romantik ilişkilerdeki davranışı arasında bir ilişki bulunmuştur. Hem bağlanma kaygısı hem kaçınma, çeşitli olumsuz romantik ilişki davranışlarıyla ilişkilendirilmiştir. Örneğin bağlanma kaygılı bireyler, romantik ortaklarla etkileşimlerde daha düşük bir zevk düzeyi ve bu etkileşimlerde daha az yakınlık arayışı göstermektedir.^[9] Bağlanma endişeli bireylerin de bir

partnerle olan anlaşmazlıkları sırasında iletişim problemleri yaşadıkları ve daha az başarılı tartışma taktikleri kullandıkları bulunmuştur.^[10,12] Romantik partnerlerle olan etkileşimlerinde, bağlanmadan kaçınma konusunda yüksek olan bireyler daha az göz teması kurmuş, genel olarak daha az hoşnutluk sergilemiş ve romantik partnerlerine daha az ilgi ve özen göstermişlerdir.^[11] Ek olarak bağlanma önleyici bireyler daha düşük düzeyde pozitif davranış göstermiştir (örneğin gülmek, gülümsemek, fiziksel temas, göz teması).^[9] Benzer şekilde kendilerini karşılıklı olarak bağlanmadan kaçınma konusunda daha yüksek düzeyde değerlendiren çiftler, daha az anlamlı olmayan sözsüz davranışlar sergilemişlerdir.^[13] Tüm bu yönleriyle kararlı ve kaliteli bir ilişki geliştirmek için bireyin kendi kişisel gelişimi üzerine odaklanması ve mümkünse, ilişki kurmak için güvenli bağlanma stiline sahip bir eş seçimine önem vermesi gerekir.

Campbell ve arkadaşları^[10] tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada, bağlanma teorisi çerçevesinde, ilişki temelli çatışma ve destek algılarının ilişki memnuniyeti, yakınlık ve gelecek beklentisi kalitesi ile nasıl ilişkili olduğu araştırılmıştır. Çalışmanın ilk bölümünde arkadaş çiftler 14 gün boyunca bazı senaryoları içeren günlükleri tamamladılar ve daha sonra günlük çalışması sırasında meydana gelen büyük bir sorunu tartışırken videoya çekildiler (Bölüm 2). Bölüm 1, endişeli bağlanan kişilerin, partnerleriyle daha fazla çatışma algıladıklarını ve çatışmaların ciddi bir şekilde tırmanma eğilimi gösterdiğini ortaya koymuştur. Günlük ilişkiye dayalı çatışma algısının, çok endişeli bağlanan bireylerde algılanan memnuniyet, yakınlık ve ilişki geleceklerini olumsuz yönde etkilediği görülmüştür. Bununla birlikte bu çiftlerde daha fazla günlük desteğin algılanmasının olumlu etkileri olmuştur. Çalışmanın ikinci bölümünde, oldukça endişeli bağlanma stiline sahip bireylerin daha sıkıntılı görüldüğü ve çatışmaların (gözlemciler tarafından derecelendirilen) şiddetini artırdığı ve kendilerini daha sıkıntılı hissettikleri görülmüştür. Tüm bu yönleriyle güvensiz bağlanma stili ve kaygısının; ilişki doyumu, yakınlık hissi ve ilişkide süreklilik algısını olumsuz yönde etkilediği görülmüştür.

Saavedra, Chapman ve Rogge^[14] tarafından gerçekleştirilen nicel bir çalışmada, bağlanma stilleri ve ilişki kalitesi bazı değişkenler açısından incelenmiştir. Analizler, hem kaygılı bağlananlar hem kaçınan bağlanma stillerini kullananların, düşük ilişki kalitesi algısına sahip olduklarını ve bağlantıdan kaçınma durumunun zaman içindeki düşük ilişki memnuniyetini

artırdığını ortaya koymuştur. Ayrıca düşmanlık içeren çatışma algısında kaygılı bağlanmanın kısmi etkisi olduğu ve yüksek bağlanma kaygısının düşük ilişki memnuniyetine yol açtığı görülmüştür. Çalışmada düşmanlık düzeyinde ortaya çıkan çatışmaların, zaman içinde bağlanma kaygısı ve ilişki doyumu arasındaki ilişkileri daha da artırdığı görülmüştür.

Öztekin^[15] tarafından gerçekleştirilen ilişki tarama modeliyle tasarlanmış bir araştırmada, romantik bağlanmada yakın ilişki inançları bağlanma stillerinin etkisi araştırılmıştır. Araştırma bulgularına göre romantik ilişkilerde bağlanmanın %47'sindeki değişimin büyük oranda bağlanma ve yakın ilişki inançlarından kaynaklandığı görülmüştür. Yakınlık inancı ilişkilerdeki bağlanmanın en güçlü yordayıcısıdır. Araştırmada yakınlık, bireysellik ve tutku inançlarına dayalı bağlanmaların, bağlanma kaçınması ve bağlanma arasındaki ilişkiye aracılık ettiği bulunmuştur.

Uzun^[16] tarafından gerçekleştirilen karşılaştırmalı tarama modeli bir araştırmada, çiftlerde evlilik istikrarı ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre çiftlerin bağlanma stilleri evlilik istikrarını anlamlı düzeyde yordamaktadır. Çalışmada güvenli ve kayıtsız bağlanma stillerine sahip çiftlerin daha kısa nişanlılık süresi geçirdikleri görülmüştür. Ayrıca ailelerde çocuk sayısı, ilişkilerdeki istikrar düzeyi ve doyum ilişkilerinin anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür.

Evlilik Uyumu

Yapılan araştırmalar incelendiğinde, uyumlu çiftlerin ortak özelliklerinden hareketle, evlilik uyumu ile ilgili tanımların yapıldığı görülmektedir. Yılmaz,^[17] “evlilik ve aileyi ilgilendiren konularda fikir birliği yapabilen ve sorunlarını olumlu bir şekilde çözebilen çiftlerin evliliğin uyumlu olduğunu ifade etmiştir. Evlilik hayatındaki memnuniyet ve mutluluk düzeyi evlilik uyumunu yansıtmaktadır. Bazı araştırmalarda evlilik uyumu ve evlilik doyumu kavramlarının birbirinin yerine kullanıldığı gözlenmektedir. Evlilik doyumu ile evlilik uyumu arasında yüksek düzeyde pozitif ilişkilerin bulunması, araştırmalarda bu kavramların birbirinin yerine kullanılmasına neden olmuştur. Evlilik doyumu, “bireyin kendi evlilik ilişkisindeki gereksinimleri karşılama derecesine ilişkin algısı” olarak ifade edilmiştir.^[18]

Evlilik uyumu karmaşık bir kavramdır. Bu kavramı açıklamak, mutlu birlikteliğin özelliklerini belirlemek için birçok araştırma gerçekleştirilmiştir. Tutarel-Kışlak,^[19] uyumlu evliliği “birbirleri ile iletişim halinde olan, evlilik ve aileyi ilgilendiren konularda fikir birliği yapabilen ve sorunlarını olumlu bir şekilde çözebilen çiftlerin evliliği” olarak ifade etmiştir. Evliliğin gönüllü ve zorunlu boyutlarını dengede tutabilmek evlilik uyumunun gerçekleşmesini sağlamaktadır. Evlilik hayatındaki memnuniyet ve mutluluk duyguları çiftlerin uyumlu birlikteliklerinin sonucudur. Evlilik uyumunu araştıran bazı çalışmalar, evliliğin bireysel ve ilişki boyutlarına odaklanmaktadır. İlişki boyutuna odaklanan araştırmalarda, çatışma ve iletişim konuları ele alınmakta ve evlilik uyumu bu konular ile ilişkilendirilerek açıklanmaktadır.^[20]

Bazı araştırmalar evlilik uyumunu ifade eden üç temel özellikten bahsetmiştir.

- Birinci özellik, evlilik ilişkisinde gözlenen olumlu etkileşimdir. Evlilik uyumu yüksek olan eşlerin, evlilik uyumu düşük olan eşlere göre birlikte geçirdikleri zamanın daha fazla olduğu, daha fazla olumlu iletişim kurdukları ve paylaştıkları aktivitelerin daha nitelikli olduğu belirlenmiştir.
- İkinci özellik, etkili iletişim becerisine sahip olmak ve yaşanan çatışmaları başarılı bir şekilde yönetmektir. Evlilik uyumu daha düşük olan ve sorun yaşayan eşlerin çatışma durumlarında yıkıcı davranışlara daha fazla başvurdukları ve çatışmalardan kaçınma eğilimlerinin daha çok olduğu gözlenmiştir.
- Son özellik ise eşlerin birbirlerine olumlu yaklaşma eğilimlerinin yüksek olmasıdır. Uyumlu çiftler zaman içinde ilişkileri hakkında olumlu inanç ve algı geliştirirler. Eşlerin uyum düzeyi ile ilişkilerine ait olumlu inançları arasında pozitif yönlü ilişkiler tespit edilmiştir.^[21]

Evlilik uyumunun yüksek olduğu çiftler psikolojik olarak iyi hissederek stresli yaşam problemleri ile başa çıkma konusunda birbirlerine destek olmaktadır. Uyumun yüksek olduğu evliliklerde cinsel ve duygusal anlamda yakın ilişkiler bulunmaktadır.^[21] Evlilik uyumunda; kişisel kaygı, kişilerarası gerginlikler, eşler arası bağlılık, eşlerin ilişkilerini etkileyecek önemli kararlarda ortak hareket edebilme ve çift doyumunu faktörlerinin etkili olduğu ifade edilmiştir. Güçlü iletişim, evlilik doyumunu, evlilik mutluluğu

ve bütünleşme faktörlerinin evlilik kalitesinin düzeyi ile yakından ilişkili olduğu ifade edilmiştir.^[22]

Alanyazında, evlilik ilişkisini açıklamayı amaçlayan farklı araştırmalara rastlamak mümkündür. Yapılan araştırmalarda; eşe sadakat, karşılıklı saygı, güçlü ahlaki değerleri benimsemek, iyi bir ebeveyn olmayı arzulamak, manevi bağlılık duygusu taşımak, cinsel açıdan bağlılık duymak, partnerini mutlu etmeyi istemek, bağışlayabilmek, eşi en iyi arkadaş olarak görmek, eşe karşılıksız destek olmak gibi özelliklerin uzun süren ve başarılı evliliklerin en önemli göstergeleri olduğu ifade edilmiştir.^[23]

Bazı araştırmacılara göre ise benzer bir geçmişi paylaşmak, cinsel yaşam, aile fertleri arasındaki bağlılık, çocuklar, ortak ilgiler, yeterli düzeyde para kazanmak, ortak anlayış geliştirmek, ev işlerinin paylaşılması uyumlu evliliğin en önemli bileşenleri arasında yer almaktadır.^[24] Kırk beş yıldan fazla süren çiftler üzerinde yapılan araştırmada, severek evlenmenin, evliliklerine ve eşlerine bağlı olmanın, ortak mizah anlayışı geliştirmenin ve ortak kararlar alabilmenin evlilik doyumu üzerinde etkili olduğu ifade edilmiştir.^[25] Farklı bir araştırmada ise uyum, esnetilmiş sınırlar, iletişim, dini yönelimin paylaşılması, iyimser olma, yakın ilişki, sorumluluğun paylaşılması, istikrarlı olma, bağlılık gibi faktörlerin uzun soluklu ve uyumlu evliliklerin göstergesi olduğu ifade edilmiştir.^[26]

Farklı araştırmalarda, evlilik uyumunu ve doyumunu etkileyen faktörler belirlenmeye çalışılmıştır. Bu araştırmalarda geçen ortak faktörler şu şekilde sıralanabilir; evlilik ilişkisinde rol beklentileri, şiddet, çiftlerin eski yaşamlarından şimdiki ilişkilerine taşıdıkları sorunlar, cinsel sorunlar, iletişim tarzı, birlikte zaman geçirme, çocuklarla ilgili sorunların çift ilişkisine yansması, cinsiyet rolüne ilişkin beklentilerin örtüşmemesi, evlilikte duygusal ilişkiler, sevgi, saygı, çatışma çözme becerileri, duygusal birliktelik, mülkiyet ile ilgili sorunlar ve problem çözme konusunda benimsenen yaklaşımlar.^[27,29]

Bağlanma stilleri sadece evlilik uyumunu değil, aile üyelerinin evdeki rollerini nasıl oynadıklarına ve ortaya çıkan sorunları nasıl çözdüklerine ve aile üyeleri arasındaki iletişimi nasıl sağladıklarına kadar birçok durumu anlamamızda belirleyici olabilir. Bilimsel literatüre dayanarak, evlilik özelliklerinin, özellikle evlilik uyumunun bireylerin sağlığı üzerinde etkisi

olduğu açıktır.^[28] Güvenli bağlanma stillerine sahip ve olumlu bir etkileşimi olan eşlerin, birbirleri ile daha az çatışacakları ve sorunlarını kolayca çözecekleri ve bu nedenle evlilik yaşam kalitelerinin oldukça iyi olacağı düşünülmektedir. Ayrıca evlilik uyumsuzluğu sadece eşleri değil çocukları da olumsuz şekilde etkileyebilir.^[30,31] Sonuçta tüm bu faktörler bir yönüyle evlilik uyumunu da doğrudan ya da dolaylı bir şekilde etkilemektedir. Sonuç olarak bu çalışmanın sonuçları, özellikle aile işlevlerinin ve bağlanma stillerinin, evlilik uyumundaki rolünü anlamamızı sağlayacaktır.

Bu nedenle çalışmada doğrudan eşlerden elde edilen verilerle bağlanma stilleri ve eş uyumu arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Bu kapsamda araştırmada aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır:

- Kadınlarda evlilik uyumu bağlanma stiline göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- Erkeklerde evlilik uyumu bağlanma stiline göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- Evlilik uyumu çiftlerin bağlanma stiline göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Yöntem

Bu araştırmada nedensel karşılaştırma araştırma deseni kullanılarak evli çiftlerin evlilik uyum düzeyleri ve bağlanma stilleri ilişkisel bir yaklaşımla incelenmiştir. Bu araştırmanın hedef evrenini Hatay'da ikamet eden evli çiftler oluşturmaktadır. Hatay'da ikamet eden evli çiftlerin hepsine ulaşmak çok fazla zaman ve emek gerektirmektedir. Bu bakımdan kolayda ulaşılabilir örnekleme yöntemi tercih edilerek Hatay'ın il, ilçe ve köy merkezlerinde ikamet eden bazı evli çiftler araştırmaya dâhil edilerek çalışma grubu oluşturulmuştur. Evli çiftlere çalışmanın amacı hakkında bilgi verilmiş ve çalışmaya katılımın gönüllülük esasına dayandığı ifade edilmiştir. Ulaşılan 500 çiftten 254'ü araştırmaya katılmayı kabul etmiştir. Araştırmaya katılmayı kabul eden çiftlerden 20 tanesinde ise anketlerin eksik doldurulduğu, ölçeklerden bir veya birkaçına cevap verilmediği gözlenmiştir. Bu çiftler araştırmaya dâhil edilmemiştir. Araştırmada toplam 234 çift yer almıştır. Çiftlerin birbirinden etkilenmesini önlemek için anketleri bağımsız olarak cevaplamaları sağlanmıştır. Bunun için anketler kapalı zarflar içinde çiftlere ayrı verilmiş ve yine kapalı zarflar içinde çiftlerden toplanmıştır. Araştırmaya dâhil edilen çiftlere ait betimsel bilgiler Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik ve Aile Özelliklerine Göre Dağılımı

		f	%
Yaş	35 yaş ve altı	159	34,0
	31-45	160	34,2
	46 ve üstü	145	31,0
	Boş	4	0,9
Eğitim durumu	Okur-yazar	25	5,3
	İlkokul	200	42,7
	Ortaokul	95	20,3
	Lise	90	19,2
	Ön lisans	30	6,4
	Lisans ve lisansüstü	21	4,5
	Okur-yazar değil	1	0,2
	Boş	6	1,3
	Toplam	468	100,0
Aylık gelir	3000 TL ve altı	89	38,0
	3001-4000 TL	60	25,4
	4001 TL ve üzeri	85	36,5
Evlilik süresi	10 yıl ve daha az	89	38,0
	11-20 yıl	59	25,2
	21 yıl ve daha fazla	86	36,8
Çocuk sayısı	Çocuk yok	28	12,0
	1	45	19,2
	2	62	26,5
	3 ve daha fazla	99	42,3
Evlilik şekli	Görücü usulü	94	40,2
	Tanışarak	83	35,5
	Akraba	56	23,9
	Boş	1	0,4
	Toplam	234	100,0

Tablo incelendiğinde, araştırmada 234 çiftin yer aldığı, bu çiftlerin %34'ünün 35 ve altı, %34,2'sinin 31-45 ve %31'inin 46 ve üstü yaş grubunda yer aldığı görülmektedir. Katılımcıların büyük bir oranı ilkokul (%42,7), ortaokul (%20,3) ve lise (%19,2) mezunudur. Aylık geliri 3000 TL ve daha az olan çiftlerin oranı %38, 3001-4000 TL olan çiftlerin oranı %25,4 ve 4001 TL ve daha fazla olan çiftlerin oranı ise %36,5'tir.

Tabloya aile özellikleri açısından bakıldığında, araştırmaya dâhil edilen çiftlerin %38'inin 10 yıl ve daha az, %25,2'sinin 11-20 yıl ve %36,8'inin ise 21 yıl ve daha fazla süre ile evli olduğu anlaşılmaktadır. Çiftlerin %12'sinin çocukları bulunmamakta, %19,2'si bir, %26,5'i iki ve %42,3'ü üç ve daha fazla çocuğa sahiptir. Çiftler evlilik şekline göre incelendiğinde, %40,2'sinin görücü usulü, %35,5'inin tanışarak, %23,9'unun akrabalar vasıtasıyla evlendiği belirlenmiştir.

Kullanılan Ölçme Araçları

Araştırmada demografik bilgi formu, evlilik uyum ölçeği ve ilişki ölçekleri anketi kullanılarak veriler elde edilmiştir. Demografik bilgi formu araştırmacı tarafından geliştirilmiştir.

Evlilik Uyum Ölçeği

Araştırmanın amacı doğrultusunda çalışmaya dâhil edilen evli çiftlerin uyum düzeyini belirlemek için Locke ve Wallace (1959) tarafından geliştirilen ve Tutarel-Kışık^[19] tarafından Türkçeye uyarlanan Evlilik Uyum Ölçeği kullanılmıştır. 15 maddeden oluşan ölçek, evliliğin niteliğini ve uyumunu ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçek maddelerinde; aile bütçesi, ailede duyguların ifade edilmesi, cinsellik, toplumsal normlar, yaşam felsefesi, çatışma çözme, ilişki tarzları ve ev dışı etkinlikler gibi farklı konulara yer verilmiştir. Ölçekten alınan yüksek puanlar evlilik uyumunun yüksek, alınan düşük puanlar ise evlilik uyumunun düşük olduğunu işaret etmektedir.

Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmasına 311 çift katılmıştır. Ölçeğin güvenilirliğini belirlemek için iki yarı test yöntemi, iç tutarlılık katsayısı ve test-tekrar test yöntemleri kullanılmıştır. Çiftlerden elde edilen puanlara göre ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0,84 olarak raporlanmıştır. Erkeklerden elde edilen verilere göre bu katsayı 0,85; kadınlardan elde edilen verilere göre ise bu katsayı 0,83'tür. Ölçeğin iki yarı test güvenilirlik katsayısı ise 0,84 olarak belirtilmiştir.^[19]

Ölçeğin kararlılığa bağlı güvenilirlik düzeyini belirlemek için test-tekrar test çalışması yapılmış ve 36 çift çalışmaya dâhil edilmiştir. İki uygulamadan elde edilen puanlar arasındaki korelasyon katsayısı 0,57 olarak raporlanmıştır. Ölçüt geçerliği çalışması için, ölçek ile birlikte ilişkilerde yüklenme ve kişilerarası ilişkiler ölçekleri farklı bir gruba uygulanmıştır. Evlilik uyum ölçeği puanları ile kişiler arası ilişkiler ($r=0,12$; $p<0,05$) ve ilişkilerde yüklenme ($r=-0,54$; $p<0,01$) ölçeklerinden elde edilen puanlar arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur.^[19] Geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarından elde edilen bilgiler, ölçeğin evlilik uyum düzeyini belirlemek için kullanılabilceğini göstermiştir.

İlişki Ölçekleri Anketi

Araştırmaya dâhil edilen çiftlerin bağlanma stillerini belirlemek için Griffin ve Bartholomew^[32] tarafından geliştirilen Sümer ve Güngör^[33] tarafından Türkçeye uyarlanan İlişki Ölçekleri Anketi kullanılmıştır. 30 maddeden oluşan ölçeğin Türkçe formunun psikometrik özelliklerini belirlemek için geçerlik ve güvenilirlik çalışması gerçekleştirilmiştir. Ölçme aracında yer alan her bir ifade yedi dereceli cevaplama seçenekleri ile değerlendirilmektedir (1 = beni hiç tanımlamıyor; 7 = tamamıyla beni tanımlıyor).

Güvenli ve kayıtsız bağlanma stillerini ölçmek için ölçekteki beş madde kullanılmaktadır. Saplantılı ve korkulu bağlanma stillerini belirlemek için ise dörder maddenin sonuçları değerlendirilmektedir. Ölçekteki 5 numaralı madde kayıtsız bağlanma stili puanı belirlenirken düz, saplantılı bağlanma stili puanı belirlenirken ise ters olarak kullanılmaktadır. Güvenli bağlanma (3, 7, 8, 10, 17), korkulu bağlanma (1, 4, 9, 14), saplantılı bağlanma (5t, 6, 11,15), kayıtsız bağlanma (2, 5, 12, 13, 16) maddeleri ile ölçülmektedir. Dört bağlanma stilini yansıtan sürekli puanlar bu stilleri ölçmeyi hedefleyen maddelerin toplanmasından ve bu toplamın her bir alt ölçekteki madde sayısına bölünmesinden elde edilmektedir. Böylece alt ölçeklerden alınabilecek puanlar 1 ile 7 arasında değişmektedir. Bu yolla elde edilen sürekli puanlar katılımcıları bağlanma stilleri içerisinde gruplandırmak için de kullanılmaktadır. Gruplandırma sürecinde her bir katılımcı, en yüksek puana sahip olduğu bağlanma kategorisine atanmaktadır.^[33] Ölçeğin Türkçe formunun yapı geçerliğini belirlemek için gerçekleştirilen faktör analizinde 30 maddenin dört faktör altında toplandığı gözlenmiştir. İç tutarlılığa bağlı güvenilirlik katsayılarının alt ölçekler için 0,41 ile 0,71

arasında değiştiği raporlanmıştır. Test-tekrar test güvenilirliği sonucunda ilk ve son uygulama puanları arasında yüksek düzeyde anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir.^[33]

Verilerin Analizi

Veriler analiz edilmeden önce evlilik uyumu ölçeğinden elde edilen puanların normal dağılıma sahip olup olmadığı araştırılmıştır. Bunun için kadın ve erkeklerin evlilik uyum ölçeği puanlarına ait çarpıklık ve basıklık değerleri hesaplanarak incelenmiştir. ± 1 aralığında yer alan çarpıklık ve basıklık katsayıları verilerin normal dağılım gösterdiğini işaret etmektedir.^[34] Ölçek puanlarına ait katsayıların belirtilen aralıkta yer aldığı, puanların normal dağılıma sahip olduğu gözlenmiştir (Çizelge 5). Normal dağılım varsayımı karşılandığından yapılacak karşılaştırmalar için parametrik analiz teknikleri kullanılmıştır.

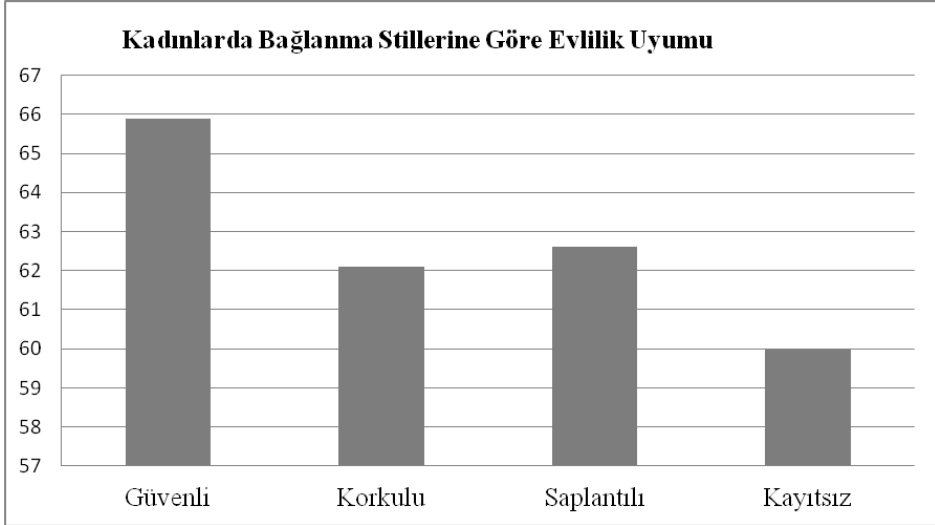
Bulgular

Bu bölümde, araştırmanın genel amacı doğrultusunda geliştirilen alt problemleri çözmek için uygulanan analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 2: Bağlanma Stiline Göre Kadınların Evlilik Uyumu Puanları, Standart Sapmaları ve ANOVA Sonuçları

Değişken	Cinsiyet	Bağlanma stili	N	\bar{X}	Ss	F	p	Post-Hoc
Evlilik Uyumu	Kadın	1. Güvenli	65	65,89	6,74	9,05	0,00	1>4
		2. Korkulu	36	62,11	7,92			
		3. Saplantılı	41	62,61	5,59			
		4. Kayıtsız	92	59,99	7,37			

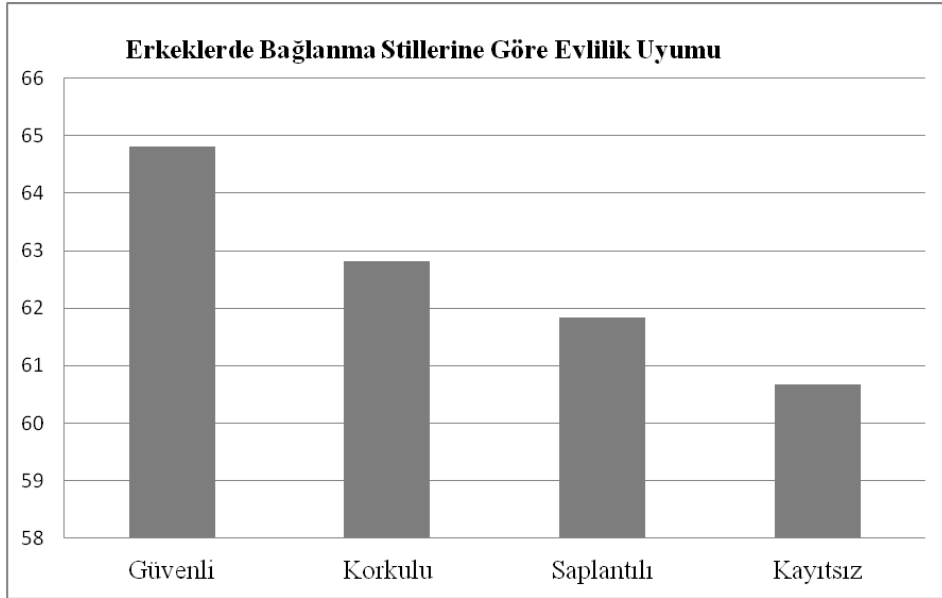
Tablo incelendiğinde, bağlanma stiline göre kadınların evlilik uyum puan ortalamalarının anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir ($p<0,05$). LSD testi sonuçlarına göre, güvenli bağlanma stiline sahip kadınların evlilik uyum puan ortalamaları, kayıtsız bağlanma stiline sahip kadınlarınkine göre anlamlı olarak daha yüksektir.

Tablo 3: Bağlanma Stiline Göre Erkeklerin Evlilik Uyumu Puanları, Standart Sapmaları ve ANOVA Sonuçları

Değişken	Cinsiyet	Bağlanma stili	N	\bar{X}	Ss	F	p	Post-Hoc
Evlilik uyumu	Erkek	1. Güvenli	68	64,81	7,42	4,05	0,01	1>4, 1>3
		2. Korkulu	44	62,82	7,46			
		3. Saplantılı	53	61,83	7,47			
		4. Kayıtsız	69	60,68	6,33			

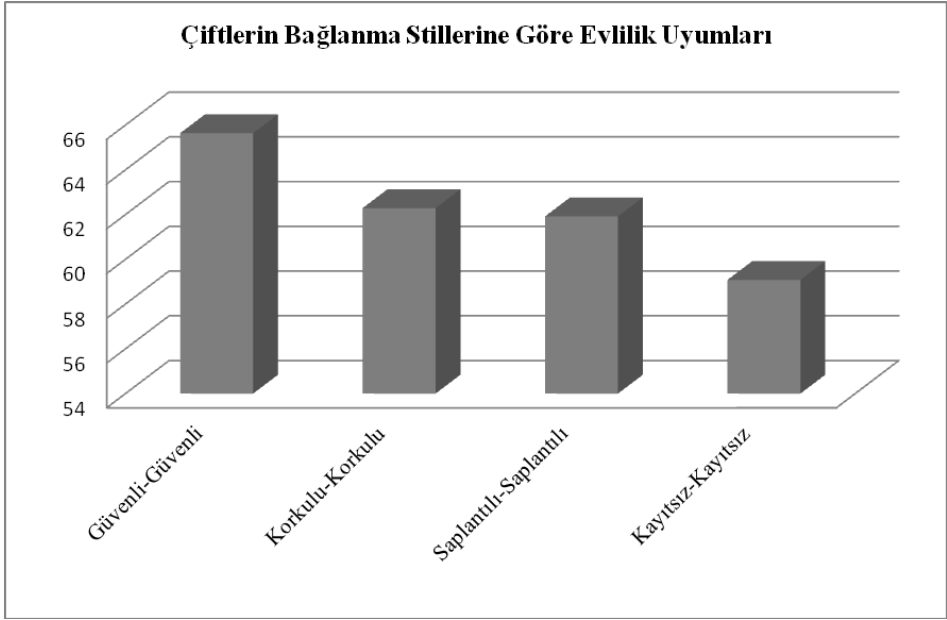
Tablo incelendiğinde, bağlanma stiline göre erkeklerin evlilik uyum puan ortalamalarının anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir ($p < 0,05$). LSD testi sonuçlarına göre, güvenli bağlanma stiline sahip erkeklerin evlilik uyum puan ortalamaları ise hem kayıtsız hem de saplantılı bağlanma stiline sahip erkeklerinkine göre anlamlı olarak daha yüksektir.

Tablo 4: Bağlanma Stiline Göre Çiftlerin Evlilik Uyumu Puanları, Standart Sapmaları ve ANOVA Sonuçları

Değişken	Çiftlerin bağlanma stili	N	\bar{X}	Ss	F	p	Post-Hoc
Evlilik uyumu	1. Güvenli-Güvenli	36	65,64	6,35	6,23	0,00	1>4
	2. Korkulu-Korkulu	7	62,29	11,35			
	3. Saplantılı-Saplantılı	12	61,92	4,16			
	4. Kayıtsız-Kayıtsız	38	59,08	6,20			

Tablo incelendiğinde, bağlanma stiline göre çiftlerin evlilik uyum puan ortalamalarının anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir ($p<0,05$). LSD testi sonuçlarına göre, güvenli bağlanma stiline sahip çiftlerin evlilik uyumu puan ortalamaları, kayıtsız bağlanma stiline sahip çiftlerinkinden anlamlı olarak daha yüksektir.

Sonuç ve Tartışma

Çiftlerde bağlanma stillerine göre evlilik uyumlarının karşılaştırmalı olarak incelendiği bu araştırmada kadınlar, erkekler ve çiftlerin evlilik uyumlarında anlamlı farklılıklar gözlenmiştir. Bu kapsamda araştırmada ilk önce bağlanma stiline göre kadınların evlilik uyumu puanlarında fark olup olmadığı incelenmiştir.

Çalışmaya katılan kadınların büyük bir oranının kayıtsız ve güvenli bağlanma stiline sahip oldukları görülmüştür. Analizler incelendiğinde bağlanma stiline göre kadınların evlilik uyumlarında anlamlı bir farklılık söz konusudur. İleri analizlere göre güvenli bağlanma stiline sahip kadınların evlilik uyumlarının, kayıtsız bağlanma stiline sahip kadınlarınkine göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulgular Bozkurt,^[35] Uzun,^[16] Campbell vd.,^[10] Le Poire, Shepard ve Duggan^[13] ve Katalan'ın^[36] yaptıkları araştırmaların bulguları ile benzerlik göstermektedir. Tucker ve Anders'a göre (1998), bağlanma kaygılı kadınlar, eşleriyle etkileşimlerinde daha düşük bir zevk, uyum düzeyi, yüksek çatışma ve bu etkileşimlerde daha az yakınlık arayışı göstermektedir. Buna karşın güvenli bağlanma stili gösteren kadınların evlilik doyumları ve etkileşimlerin niteliği olumlu ve yüksek bulunmuştur.

Araştırmada ulaşılan bulgulardan birisi de bağlanma stiline göre erkeklerin evlilik uyumlarının karşılaştırılması konusundadır. Çalışmada, erkelerin büyük bir oranının kayıtsız ve güvenli bağlanma stiline sahip olduğu görülmüştür. Analizlere göre erkeklerin bağlanma stilleri açısından evlilik uyumları anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Güvenli bağlanma stiline sahip erkeklerin evlilik uyum puan ortalamaları hem kayıtsız hem de saplantılı bağlanma stiline sahip erkeklerinkine göre anlamlı olarak daha yüksektir. Bu bulgular Tutarel-Kışlak ve Çakırel,^[20] Açık,^[37] Shi,^[38] Butzer ve Campbel,^[39] Turanlı'nın^[40] yapmış olduğu araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Tutarel-Kışlak ve Çavuşoğlu'na^[20] göre erkeklerde evlilikle birlikte ortaya çıkan bağlanma uyum mekanizması kadınlarda benzerlik göstermektedir. Güvenli bağlanma özellikleri gösteren erkekler güvensiz bağlanan hemcinslerine göre daha uyumlu ve sorunsuz evlilik yaşantıları geçirmektedir.

Araştırmada ulaşılan bir diğer bulgu ise eşlerin bağlanma stiline göre evlilik uyumlarının karşılaştırılması konusundadır. Analizlere göre erkeklerin bağlanma stilleri açısından evlilik uyumları anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. İleri analizlere göre güvenli bağlanma stiline sahip çiftlerin evlilik uyumu puan ortalamaları, kayıtsız bağlanma stiline sahip çiftlerinkinden anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Bu bulgular Öztekin,^[15] Hamarta,^[2] Russell, Baker ve McNulty,^[7] Scott ve Babcock,^[8] ve Uzun'un^[16] gerçekleştirdiği araştırmaların bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Öztekin'e göre^[15] evli çiftlerde yakınlık inancı ve uyum, ilişkilerdeki bağlılığın en güçlü yordayıcısıdır. Bu açıdan güvenli bağlanma stilleri yüksek çiftler güçlü yakınlık ve uyum özellikleri gösterirken, kaçınan bağlanma stiline sahip olan çiftler ise olumsuz bir uyum ve yakınlık özellikleri göstermektedir. Benzer şekilde ulusal ve uluslararası düzeyde gerçekleştirilen araştırmaların çoğu, güvenli bağlanma ile evlilik doyumu arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğunu, buna karşın güvensiz bağlanma stilleri ile evlilik doyumu arasında ise anlamlı ve olumsuz bir ilişki olduğunu göstermektedir.^[2,7,8] Firestone'a^[41] göre bağlanma stili etkisi, çiftlerde aşk zamanlarında veya duygusal etkileşimin güçlü olduğu zamanlarda değil genellikle kriz sırasında ortaya çıkar. Bu açıdan güvenli bağlanma stillerine sahip olan çiftler aralarında ortaya çıkan sorunları, etkili yöntemlerle ele almakta, akılcı ve uyumlu bir yaklaşımla çözebilmektedir. Araştırmada ortaya çıkan bulgulara dayalı olarak aşağıdaki öneriler ileri sürülebilir:

- Güvenli bağlanmanın olumlu bir evlilik uyumuna yol açtığı dikkate alınır, güvenli bağlanma stilleri konusunda çiftlere, anne-babalara eğitim ve seminerler verilebilir. Ayrıca çiftlerin bağlanma stilleri ve evlilik uyumları konusundaki farkındalıklarını geliştirmek üzere aile ve evlilik danışmanlık programları ve eğitimleri düzenlenebilir.

- Çiftlerin evlilik öncesinden (Nişan, söz ya da tanışma dönemi) evlilik sonrası ilerleyen yıllara kadar eş uyumu ve bağlanma stillerindeki değişimleri ortaya koyacak boylamsal araştırmalar yapılabilir. Ek olarak evlilik uyumunu olumsuz etkileyen faktörlere yönelik nitel araştırmalar yapılabilir. Evlilik uyumu ve bağlanma stilleri ilişkisi konusunda nicel yöntemlerle gerçekleştirilen bu çalışma nitel araştırma yöntemleri ile derinlemesine incelenebilir.

KAYNAKLAR

- [1] Feeney, J.A. Attachment, marital interaction and relationship satisfaction: A Diary study. *Personal Relationships*, 2002, 9(1): 39-55.
- [2] Hamarta, E. Bağlanma teorisi ve yetişkin ilişkilerinde bağlanma. (Edt. Sünbül, A.M.) *Eğitime Yeni Bakışlar*, Konya: Eğitim Yayınevi, 2004.
- [3] Rodgers, W.L., Bachman, J.G. *The subjective well-being of young adults: Trends and relationships*. Ann Arbor, MI: University of Michigan, 1998.
- [4] Lu, L., Lin, Y.Y. Family roles and happiness in adulthood. *Personality and Individual Differences*, 1998, 25(2): 195-207.
- [5] McLeod, S. Attachment Theory. 2017. Erişim: 15.05.2019 <https://www.simplypsychology.org/attachment.html>
- [6] Güngör, D. Bağlanma Stilleri ve Zihinsel Modellerin Kuşaklararası Aktarımda Ana-Babalık Stillерinin Rolü. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara: 2000.
- [7] Russell, V.M., Baker, L.R., McNulty, J.K. Attachment insecurity and infidelity in marriage: do studies of dating relationships really inform us about marriage? *J Fam Psychol*. 2013, 27(2): 242-51. doi: 10.1037/a0032118.
- [8] Scott, S., Babcock, J.C. Attachment as a Moderator Between Intimate Partner Violence and PTSD Symptoms. *J Fam Violence*, 2010, 25(1): 1-9. doi: 10.1007/s10896-009-9264-

- [9] Tucker, J.S., Anders, S.L. Adult attachment style and nonverbal closeness in dating couples. *Journal of Nonverbal Behavior*, 1998, 22: 109-124.
- [10] Campbell, L., Simpson, J.A., Boldry, J., Kashy D.A. Perceptions of conflict and support in romantic relationships: the role of attachment anxiety. *J Pers Soc Psychology*, 2005, 88(3): 510-31.
- [11] Guerrero, L.K. Attachment-style differences in intimacy and involvement: A test of the four category model. *Communication Monographs*, 1996, 63: 269-292.
- [12] Simpson, J.A., Collins, W.A., Tran, S., Haydon, K.C. Attachment and the experience and expression of emotions in romantic relationships: A developmental perspective. *Journal of Personality and Social Psychology*, 2007, 92:355-367.
- [13] Le Poire, B.A., Shepard, C., Duggan, A. Nonverbal involvement, expressiveness, and pleasantness as predicted by parental and partner attachment style. *Communication Monographs*, 1999, 66: 293-311.
- [14] Saavedra, M.C., Chapman, K.E., Rogge, R.D. Clarifying links between attachment and relationship quality: Hostile conflict and mindfulness as moderators. *Journal of Family Psychology*, 2010, 24(4): 380-390.
- [15] Öztekin, C. Romantik ilişkilerde bağlılığın yordayıcıları olarak bağlanma stilleri ve yakın ilişki inançları. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, 2016.
- [16] Uzun, K.N. Bağlanma stilleri ve evlilikte ilişki istikrarı arasındaki ilişkinin incelenmesi/Bağlanma stilleri ve evlilikte ilişki istikrarı arasındaki ilişkinin incelenmesi. İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017.
- [17] Yılmaz, A. Eşler arasındaki uyum: Kuramsal yaklaşımlar ve görgül çalışmalar. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 2001, 1(4): 12-20.
- [18] Tezer, E. Evli eşler arasındaki çatışma davranışları: algılama ve geçerlik çalışması. 3P, Psikiyatri, Psikoloji, Psikofarmakoloji Dergisi, 1999, 7(1):55-65.

- [19] Tutarel-Kışlak, Ş. Evlilikte Uyum Ölçeğinin güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *3P, Psikiyatri, Psikoloji, Psikofarmakoloji Dergisi*, 1999, 7 (1): 55-65.
- [20] Tutarel-Kışlak, Ş. ve Çavuşoğlu, Ş. Evlilik uyumu, bağlanma biçimleri, yüklemeler ve benlik saygısı arasındaki ilişkiler. *Aile ve Toplum Dergisi*, 2006, 3(9): 61-68.
- [21] Halford, W.K., Kelly, A., Markman, H.J. The concept of a healthy marriage. In W. K. Halford & H. j. Markman (eds). *Clinical Handbook of Marriage and Couples Interventions* (pp 3-12). New York: John Wiley, 1997.
- [22] Spanier, G.B., Lewis, R.A. Marital quality: A review of the seventies. *Journal of Marriage and the Family*, 1980, 42(4): 825-839.
- [23] Fenell, D.L. Characteristics of long-term first marriages. *Journal of Mental Health Counseling*, 1993, 15: 446-460.
- [24] Collins, R., Coltrane, S. *Sociology of marriage and the family: Gender, love and property*. Chicago: Nelson-Hall, 1991.
- [25] Lauer, R.H., Lauer, J.C., Kerr, S.T. The long-term marriage. Perceptions of stability and satisfaction. *International Journal of Aging and Human Development*, 1990, 31: 189-195.
- [26] Robinson, L.C., Blanton, P.W. Marital strengths in enduring marriages. *Family Relations*, 1993, 42 (1): 38-45.
- [27] Chapin, L.R., Chapin, T.J., Sattler, L.G. The relationship of conflict resolution styles and certain marital satisfaction factors to marital distress. *Family Journal*, 2001, 9 (3): 259-265.
- [28] Bradbury, T., Fincham, F., Beach, S. Research on the nature and determinants of marital satisfaction: A decade in review. *Journal of Marriage and the Family*, 2000, 62: 964-980.
- [29] Feeney J.A. Attachment, marital interaction and relationship satisfaction: A diary study. *Personal Relationships*, 2002, 9(1): 39-55.
- [30] Darvizeh, Z., Kahki, F. Study of relationships between marital adjustment and well-being. *Women's Studies*, 2008, 6(1), 91-104.

- [31] Trudel G., Goldfarb M. R. Marital and sexual functioning and dysfunctioning, depression and anxiety. *Sexologies*, 2010, 19(3): 137-142.
- [32] Griffin, D.W., Bartholomew, K. *Relationship Scales Questionnaire*. Jessica Kingsley publishers, 1994.
- [33] Sümer, N., Güngör, D. Yetişkin bağlanma stilleri ölçeklerinin Türk örnekleme üzerinde psikometrik değerlendirmesi ve kültürler arası bir karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 1999, 14: 71-106.
- [34] Tabachnick, B.G., Fidell, L.S. *Using multivariate statistics*. Allyn & Bacon/Pearson Education, 2007.
- [35] Bozkurt M. Sentetik kannabinoidler: Artık herkesin sorunu. *Psikiyatride Güncel*, 2014, 4:165-77.
- [36] Katalan, C. Genç Türk yetişkinlerinde çocuk yetiştirme tarzları, bağlanma stilleri ve romantik ilişkide doyum, romantik ilişkide kaygı arasındaki ilişkiler. *Bahçeşehir Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 2014.
- [37] Açık, Ö. Evlilik uyumu ve bağlanma stilleri arasındaki ilişki, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ege Üniversitesi, İzmir: 2008.
- [38] Shi, L. The association between adult attachment styles and conflict resolution in romantic relationship. *The American Journal of Family Therapy*, 2003, 31: 143-157.
- [39] Butzer, B., Campel, L. Adult attachment, sexual satisfaction, and relationship satisfaction: a study of married couples. *Personal Relationships*, 2008, 15, 141-154.
- [40] Turanlı, A.S. Sınıf yönetimi ve öğretmenlerin mesleklerine ilişkin algıları arasındaki ilişki (Kayseri Merkez İlçe Örneği). *Milli Eğitim*, 2010, 188: 144-157.
- [41] Firestone, L. How Your Attachment Style Impacts Your Relationship. *Psychology Today*. Retrieved from <https://www.psychologytoday.com/blog/compassion-matters/201307/how-your-attachment-style-impacts-your-relationship>, 2013.